

Correctievoorschrift HAVO

2016

tijdvak 1

Nederlands

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 57 scorepunten worden behaald.

- 1 Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde.

Herhaalde fouten dienen als afzonderlijke fouten te worden geteld.

De aftrekpunten voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd. Ze vormen de laatste beoordelingscomponent van het correctievoorschrift.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dient de volgende aftrekgeregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje). Deze aftrekgeregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.

- 2 Het is de kandidaat niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de

woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.

- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximum aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Hoe we waarheden vermijden

- 1 **maximumscore 1**
alinea 4
- 2 **maximumscore 1**
alinea 13
- 3 **maximumscore 1**
De kern van een goed antwoord is:
Dergelijke punten passen niet binnen de morele kaders (van onze samenleving).
- 4 **maximumscore 2**
De kern van een goed antwoord is:
- Het altijd vertellen van de waarheid maakt het leven moeilijker dan nodig is / Het vermijden van waarheden vergemakkelijkt het leven 1
 - Het functioneren van welke complexe gemeenschap dan ook zou onmogelijk zijn (bij het altijd vertellen van de waarheid) 1
- 5 **B**
- 6 **maximumscore 3**
De kern van een goed antwoord is:
- de suggestie wekken dat je over een onderwerp (C) praat terwijl je het over een ander onderwerp (D) hebt 1
 - taal met zo weinig mogelijk betekenis gebruiken / deconcretiseren van de taal 1
 - beeldspraak gebruiken 1

Opmerking

Niet goed: sleutelen aan betekenissen

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: • een doorgeschoten eufemisme (dat aanhangt tegen een feitelijke onjuistheid) • betekenis van woorden veranderen	1 1
8	D	
9	D	
10	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: Er zijn morele grenzen/beperkingen aan bedrog/liegen/de onwaarheid spreken. <i>Opmerkingen</i> – Wanneer het element ‘morele’ ontbreekt, maximaal 1 scorepunt toekennen. – Goed voor 1 scorepunt: ‘liegen’ is niet scherp afgebakend / de grens tussen liegen/leugens en de waarheid spreken is dun/onduidelijk/vaag.	
11	maximumscore 1 De kern van een goed antwoord is: We willen (eigenlijk) graag goede mensen zijn / graag denken dat we goede mensen zijn.	
12	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: • De waarheid vermijden is bedoeld om de omgang tussen mensen te vergemakkelijken / is bedoeld om onverenigbare wensen te overbruggen / Onwaarheden worden gezien als belangrijk voor de maatschappij • Oneerlijk zijn is gericht op eigen gewin / gericht op eigen voordeel(tjes)	1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Ook goed, bij de eerste antwoordmogelijkheid:</i> <i>Met de waarheid vermijden kun je onder verantwoordelijkheden uitkomen.</i>	
13	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: • Ja (het is gerechtvaardigd om onwaarheden te vertellen) • want onwaarheden zijn essentieel om onze maatschappij te laten functioneren / zijn een smeermiddel in onze maatschappij / want zonder onwaarheden kan de maatschappij niet functioneren	1 1

Vraag	Antwoord	Scores

14 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:
 (Er is sprake van liegen, want) het gaat om bewust misleiden door ouders /
 (want) kinderen zijn nog makkelijk te misleiden (ook al menen ouders hun
 dreigementen niet).

15 B

Tekst 2 Of een megaseller, of bijna niets

16 C

17 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

- voorschotten schrijvers worden verlaagd of geschrapt
- er is minder beursbezoek / beursbezoek wordt kritisch bekeken
- vertrokken redacteurs worden niet vervangen
- er worden minder nieuwe titels op de markt gebracht / er wordt gestopt met de spaghettimethode

indien vier goed	3
indien drie goed	2
indien twee goed	1
indien minder dan twee goed	0

18 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- er verschijnen minder titels / minder literaire boeken 1
- veelbelovende debutanten krijgen niet meer zo snel een kans 1

Opmerking

Geen scorepunten toekennen voor 'stoppen met de spaghettimethode'

19 A

20 B

Tekst 3 Eindelijk gebeurt er iets in het boekenvak

21 maximumscore 6

De kern van een goed antwoord is:

- voor de boekenbranche worden vooral de digitalisering, de ontleding en de bestselleritis als bedreigend gezien 1
- tegenstelling aanduidend element, bijvoorbeeld 'maar' 1
- digitalisering is eerder verkoopbevorderend dan nadelig 1
- met de ontleding valt het wel mee / ontleding is al jaren een spookfenomeen / bij sommige jongeren is lezen helemaal in 1
- bestselleritis bestaat al lang / met bestselleritis is niets nieuws onder de zon 1
- uitgevers blijven toch boeken uitgeven waar hun hart sneller van gaat kloppen 1

22 D

23 C

24 maximumscore 2

"Uit onderzoeken ... dan anderen." (regels 41-44)

"Bovendien zijn ... wordt aangeschaft." (regels 47-52)

"In Amerika ... ondergang." (regels 52-54)

- indien drie goed 2
- indien twee goed 1
- indien minder dan twee goed 0

25 D

26 C

27 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Die ontwikkelingen zijn een kans om het boekenvak/de uitgeverwereld te hervormen. / Door deze crisis in de uitgeverwereld wordt er eindelijk weer naar nieuwe mogelijkheden gezocht. / Deze crisis brengt de uitgeverwereld eindelijk weer eens in beweging.

Tekst 2 en 3 Overkoepelende vragen

28 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

(De overeenkomst is) de jacht op bestsellers / het zoeken naar zeer goed verkopende boeken / veel geld (willen) verdienen aan goed verkopende boeken.

29 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Als een boek van een veelbelovende debutant het hart van de uitgever sneller doet kloppen, zal het uitgegeven worden. / Voor het uitgeven van een veelbelovende debutant zal een uitgever alles doen / zal een uitgever door roeien en ruiten gaan.

30 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

(Ja, deze typering is **wel** terecht, want) in tekst 2 overheersen de negatieve geluiden over de boekenbranche.

31 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

(Nee, deze typering is **niet** terecht, want) in tekst 2 komen ook positieve geluiden over het boekenvak voor / tekst 2 maakt een zakelijke analyse van de boekenbranche.

32 B

Tekst 4 Ik eet wat ik wil

33 A

34 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

(Het gemeenschappelijke doel is) het beïnvloeden van het eet- en/of drinkgedrag (van mensen) / het bevorderen van gezondheid/vitaliteit.

35 B

36 maximumscore 1

twee van onderstaande:

- 'getrakteerd' (regel 2)
- 'onverteerbaar' (regels 88-89)
- 'smakelijk (op te dienen)' (regel 112)

Vraag	Antwoord	Scores
37	C	
38	C	
39	B	
40	D	
41	C	

Incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik

42 Regeling met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik kunnen in totaal maximaal 4 scorepunten in mindering worden gebracht volgens onderstaande aftrekgeregeling:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 26 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Miquel Ekkelenkamp Bulnes, NRC Handelsblad, 6 & 7 oktober 2012
tekst 2	Wilco Dekker, de Volkskrant, 10 januari 2013
tekst 3	Mizzi van der Pluijm, de Volkskrant, 26 januari 2013
tekst 4	Ben Tiggelaar, NRC Handelsblad, 13 & 14 oktober 2012
tekstfragment 1	Ellen de Bruin, fragment uit 'Allemaal zijn we een beetje oneerlijk', NRC Handelsblad, 13 & 14 oktober 2012
tekstfragment 2	fragment uit: 'Ouders liegen vaak: "Als je nu niet meegaat, neemt een kidnapper je mee"', www.volkskrant.nl , 23 januari 2013
tekstfragment 3	Aleid Truijens, fragment uit: 'Liever minder praal en meer boek', de Volkskrant, 8 maart 2014

Nederlands havo

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo

Bij het centraal examen Nederlands havo:

Op **pagina 4**, in aanvulling op **vakspecifieke regel 1** geldt:

Bij een antwoord op een open vraag waarbij de kandidaat niet hoeft te antwoorden in een volledige zin, wordt niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld, maar de spelling wel.

De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee voor antwoorden op deze open vragen beperkt.

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.
- b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren Nederlands havo.

Het College voor Toetsen en Examens,
Namens deze, de voorzitter,

drs. P.J.J. Hendrikse

Nederlands havo

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo

Bij het centraal examen Nederlands havo:

Op **pagina 4**, in aanvulling op **vakspecifieke regel 1** geldt:

Bij een antwoord op een open vraag waarbij de kandidaat niet hoeft te antwoorden in een volledige zin, wordt niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld, maar de spelling wel.

De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee voor antwoorden op deze open vragen beperkt.

NB

a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren Nederlands havo.

Het College voor Toetsen en Examens,
Namens deze, de voorzitter,

drs. P.J.J. Hendrikse